

Evaluatie beleid duurzaam bouwen.

Aanleiding

In 2010 heeft de gemeenteraad de nota Duurzaam bouwen in Bussum, van zilver naar goud, vastgesteld. In deze nota stond opgenomen dat het beleid na twee jaar zou worden geëvalueerd. In 2012, en later ook in 2013, is besloten dat de evaluatie een jaar uitgesteld moest worden. De reden hiervan was dat er als gevolg van de economische crisis geen bouwprojecten waren geweest waarop het beleid toegepast had kunnen worden.

Nu in 2014 begint de economie uit het dal te kruipen. Dit heeft echter nog steeds niet geleid tot een grote bouwproductie. Toch zijn er ontwikkelingen en nieuwe inzichten waardoor een evaluatie van het beleid wel zin heeft.

Context

Bussum kent het programma Bussum bewust de toekomst in. Hierin worden duurzaamheidsdoelstellingen genoemd. Twee daarvan zijn:

- Duurzame energie en verminderen van CO2 uitstoot
- Duurzaam, flexibel en multifunctioneel bouwen en wonen

De Nota Duurzaam Bouwen in Bussum is een van de uitwerkingen van het tweede punt. De twee punten energie en bouwen hebben een overlap in onderwerp. Ze hebben echter ieder een eigen aanpak.

De aanpak voor het punt Duurzame Energie zit hem vooral in informeren, stimuleren (communicatie) en ondersteunen van burgers en ondernemers bij het verduurzamen van huis en bedrijf. Dit heeft, onder andere, zijn uitwerking in de deelname van Bussum in het project Energiebesparing Gooi en Vecht waaraan alle gemeenten in Gooi- en vechtstreek, inclusief gemeente Eemnes, deelnemen. Doel van dit project is om particuliere woningeigenaren te stimuleren energiebesparende maatregelen te treffen in of aan de eigen woning, met name in oudere woningen met een slechte energieprestatie (label F/G). Medio 2016 willen de gemeenten dat bij vierduizend particuliere woningen energie besparende maatregelen zijn genomen. Voor Bussum zijn dit circa 520 particuliere woningen. Om dit doel te bereiken is samenwerking in de regio tussen gemeenten, bedrijfsleven en bewonersnetwerken van groot belang. Eind 2013 is in de regio een bedrijvenplatform opgericht waarin 33 bedrijven participeren. De bedrijven ontwikkelen diensten die woningeigenaren zo veel mogelijk ontzorgen bij het nemen energiebesparende maatregelen. De gemeenten ondersteunen de bedrijven daarbij met kennis en ervaringen uit landelijke voorbeeldprojecten en de organisatie van bijvoorbeeld wijkavonden over energiebesparing. De middelen voor dit regionaal project zijn afkomstig uit het Woonfonds van de provincie en het landelijke gesloten Energieakkoord. Het zit ook in de prestatieafspraken die de gemeente heeft met de woningbouwcorporaties. Op het gebied van de duurzame woningvoorraad betreft dat afspraken over het inzichtelijk maken van de voortgang van de verduurzaming van de voorraad, het inzichtelijk maken van het duurzaamheidsniveau van nieuwbouwprojecten, het uitzoeken welke bijdrage aan de verduurzaming uit de gemeentelijke middelen mogelijk is, het verkennen van de mogelijkheden voor het opzetten van een project waarbij huurders zonnepanelen kunnen laten plaatsen.

De aanpak van het punt Duurzaam Bouwen, uitgewerkt in de Nota Duurzaam bouwen in Bussum, zit hem vooral in het maken van afspraken ten behoeve van op hande zijnde bouw- en renovatieprojecten. De evaluatie betreft de Nota Duurzaam Bouwen in Bussum.

Korte samenvatting en achtergrond van de Nota Duurzaam Bouwen in Bussum

De nota zoals die is opgesteld is een voorzichtige nota. De gemeente wil graag het duurzaam bouwen stimuleren maar heeft daar niet veel kennis over en ervaring mee.

In de nota worden vier typen ontwikkelingen genoemd, nl:

1. Gemeentelijke gebouwen en scholen
2. Huur- en koopwoningen (projectmatige bouw/renovatie)
3. Bedrijven en organisaties met een gebouwoppervlak boven 1.000 m²
4. Koopwoningen (individuele bouw/renovatie door particulier)

De voorgestelde richting is om de inzet van de gemeente als eerste te richten op de eerste twee doelgroepen. Hier kan kennis en ervaring mee worden opgedaan. Na evaluatie, na twee jaar, kan besloten worden om ook de aandacht te richten op de andere groepen.

De nota stelt ook een instrument voor om toe te passen. Er bestaan verschillende soorten instrumenten om duurzaam bouwen te stimuleren en mogelijk te maken. Het instrument dat gekozen is de Menukaart Duurzaam Bouwen van de Provincie Noord Holland. Voor dit instrument is gekozen om dat het laagdrempelig is. Dit is nodig omdat ook bewoners, ontwikkelaars, etc. vaak niet veel kennis en ervaring hebben met duurzaam bouwen.

De Menukaart Duurzaam bouwen is ontwikkeld door de provincie Noord Holland en wordt ook door de provincie up to date gehouden. De Menukaart kent vier smaken: nieuwbouw woningen, renovatie woningen, nieuwbouw bedrijfsgebouwen en nieuwbouw kantoren en hotels.

Het voordeel van deze menukaarten is dat ze heel concreet zijn. Er wordt een combinatie van maatregelen voorgesteld met de bijbehorende informatie. Daarnaast is er geen ingewikkelde computersoftware voor nodig. De meerwaarde boven andere instrumenten zit hem ook in het feit dat niet alle maatregelen alleen op energie gericht zijn maar ook op zaken als materiaalgebruik en – besparing.

De voorgestelde maatregelen op de Menukaart hebben een opbouw van een basisniveau tot aan een ambitieus niveau, aangeduid met de woorden brons, zilver en goud. De nota doet de aanbeveling om te beginnen met het streven om het niveau zilver te bereiken. Na evaluatie kan besloten worden het niveau op te tillen naar goud.

Wat is er van de uitvoering terecht gekomen?

Een duurzaamheidsniveau hoger dan wat er in het bouwbesluit beschreven staat is niet af te dwingen. De enige manier om het beleid uitgevoerd te krijgen, is het opstellen van een anterieure overeenkomst met een ontwikkelaar. Het toepassen van het beleid is voorwaarde voor het verlenen van medewerking van de gemeente aan planologische wijzigingen. De gemeente kan uiteraard wel aan zichzelf hogere eisen stellen, ook als er geen sprake is van planologische wijzigingen.

Vanwege de economische crisis is er niet zo vaak sprake geweest van planologische wijzigingen. Hoewel de gemeente zich alleen zou richten op de eerste twee doelgroepen is iedere gelegenheid te baat genomen om het beleid uit te voeren.

Per doelgroep wordt aangegeven wat het effect was.

1. Gemeentelijke gebouwen en scholen
 - Er is één nieuwbouwproject gerealiseerd: Heidezicht. Dit project heeft een RC waarde van bijna 4 en is met overwegend duurzame materialen gerealiseerd.
 - Er is vooral sprake geweest van onderhoud en renovatie. Dit gebeurt zo duurzaam mogelijk. Al het hout is FSC gekeurd en bij vervanging van verlichting wordt er overgegaan op LED verlichting, bij voorbeeld in de brandweerkazerne.
 - Huizerweg 54 heeft een energiezuinige verwarmingsketel gekregen.
 - De school de Hoeksteen heeft een nieuw geïsoleerd pannendak gekregen, met een Rc waarde tussen de 3,5 en 4.
 - Het toekomstig schoolgebouw van de Emmaschool krijgt dak- en gevelisolatie met een hoge RC waarde.

2. Huur- en koopwoningen (projectmatige bouw/renovatie)
 - Er waren geen grootschalige nieuwbouwprojecten
 - De herontwikkeling en renovatie van het pand op de hoek van de Prinsenstraat en Torenlaan is duurzaam ontwikkeld.
3. Bedrijven en organisaties met een gebouwoppervlak boven 1.000 m²
 - Er waren geen ontwikkelingen in deze categorie.
4. Koopwoningen (individuele bouw/renovatie door particulier)
 - Er zijn 3 particuliere bouwprojecten geweest die duurzaam ontwikkeld zijn.
 - Melkweg 10, hier was geen planologische wijziging voor nodig. De initiatiefnemers voelden zelf de noodzaak tot duurzaam bouwen. Er is hier geen gebruik gemaakt van de Menukaart.
 - Bredelaan 17, de initiatiefnemers hebben de handschoen opgepakt maar hebben een eigen pakket van maatregelen toegepast.
 - Vaartweg 24, idem.

Nadat het beleid was vastgesteld moest er voor gezorgd worden dat het beleid werd geïmplementeerd. Hiertoe zijn de bestaande processen geanalyseerd. De uitkomst daarvan was het besluit om het thema duurzaam bouwen op te nemen in de sjablonen voor de verschillende stappen in de Bussumse werkwijze. Die sjablonen zijn aangepast. Helaas heeft het door omstandigheden heel lang geduurd voordat deze sjablonen ook feitelijk werden ingevoegd in de structuur. Uiteindelijk is dit maar voor een deel gebeurd. Dit had te maken met het feit dat men de hele systematiek van de Bussumse werkwijze wilde evalueren en aanpassen. Er werd geen moeite meer genomen om het volledig in orde te maken. Het zou meegenomen worden in de aanpassing. De evaluatie en aanpassing is nooit van de grond gekomen. Dit had te maken met het feit dat duidelijk werd dat Bussum dan toch echt zou gaan fuseren met Naarden en Muiden.

Ondanks dat de procesbeschrijvingen niet zijn aangepast is wel iedere gelegenheid te baat genomen om met initiatiefnemers afspraken te maken over duurzaam bouwen.

Conclusie: Er is niet veel gebouwd. Dat wat wel gebouwd is, heeft geen gebruik gemaakt van de Menukaarten. De indeling in doelgroepen en de prioritering daarbij heeft geen nut gehad. De implementatie in de procesbeschrijving is mislukt.

Ontwikkelingen

Sinds 2010 zijn er verschillende ontwikkelingen gaande die van invloed kunnen zijn op de keuze of en hoe nu verder te gaan met het beleid voor duurzaam bouwen.

- Het bouwbesluit is aangescherpt. Hierdoor zijn de nieuwbouwwoningen al een stuk duurzamer, voornamelijk met betrekking tot energie.
- De provincie Noord Holland onderhoudt de Menukaarten niet meer.
- Er zijn steeds meer computertools, informatie op internet, adviseurs, etc. die duurzaam bouwen beter mogelijk maken. Met andere woorden: duurzaam bouwen is toegankelijker geworden.

Hoe nu verder?

Om te bepalen hoe nu verder te gaan, moeten een aantal zaken in ogenschouw genomen worden.

Ten eerste is er de uitdrukkelijke bestuurlijke opdracht om de duurzaamheid van ons handelen te vergroten. Het bestuur wil een maatschappelijk effect op dat vlak bereiken. Het Programma Bussum bewust de toekomst in loop af in 2014. Er wordt gewerkt aan een Programma Duurzaamheid voor het jaar 2015. Dit zal voor een deel een voortzetting zijn van de lijn uit Bussum bewust.

Ten tweede het feit dat de gemeente Bussum op redelijk korte termijn gaat fuseren met de gemeenten Naarden en Muiden. De twee fusiepartners hebben allebei geen beleid voor duurzaam bouwen. Het is de verwachting dat er in het coalitieprogramma van het eerste nieuwe college iets over duurzaamheid

of duurzame ontwikkeling opgenomen zal worden. Of duurzaam bouwen daar ook een onderdeel van zal zijn is niet bekend.

Ten derde de constatering dat het geen zin heeft om nog voor een jaar nieuw beleid voor duurzaam bouwen te ontwikkelen.

Advies

Ondanks het feit dat het huidige beleid voor Duurzaam Bouwen niet tot grote resultaten heeft geleid, is het advies om het beleid, met een aantal aanpassingen, voort te zetten tot aan 1 januari 2016. Het beleid verwoordt namelijk de ambitie van het bestuur en is daarmee wel kaderstellend voor ontwikkelingen.

De aanpassingen op het beleid zijn:

- Het opheffen van de prioritering van doelgroepen. Alle doelgroepen moeten aangezet worden tot duurzaam bouwen.
- Het ruimte geven aan ontwikkelaars/initiatiefnemers om een ander middel dan de menukaarten te gebruiken. Wel moet worden aangetoond dat de te nemen maatregelen een vergelijkbare milieuwinst opleveren als de menukaarten.

Het beleid en de uitvoering daarvan zullen onderdeel uitmaken van het op te stellen Programma Duurzaamheid. In dit programma zullen ook de initiatieven in het kader van Duurzame Energie worden voortgezet.

Of er na 1 januari 2016 beleid voor duurzaam bouwen moet komen zal blijken uit het nog op te stellen collegeprogramma.

Als dit zo is, moet er onderzocht worden welke vorm en inhoud dit beleid gaat krijgen. Van invloed hierop zijn de keuzes die gemaakt worden over de rollen van de gemeente (bijvoorbeeld regisserend of faciliterend) en over de rollen die de bewoners hierbij kunnen innemen (bijvoorbeeld initiatiefnemend of participierend)